

המשך מדף סא:

בְּחֹלָה שֵׁשׁ בּוֹ סִפְנָה, אם יסירו, ומשום כך מותר להיכנס עמו לבית הכסא משום פיקוח נפש (רש"י). אך אם לא היתה סכנה להסירו לזמן המועט שנכנס לבית הכסא, היה אסור לצאת בו מפני החשש שיעבירו בידו ברשות הרבים לאחר שיסירו כשיכנס לבית הכסא, שאף שיש פיקוח נפש אם יצא לרשות הרבים בלעדיו, מכל מקום כיון שיכול להישאר בביתו, אין לו היתר להכניס עצמו לאיסור ולצאת עם הקמיע לרשות הרבים (שפת אמת).

וְאַחַד חוֹלָה שְׁאִין בּוֹ סִפְנָה, ואינו אסור בקמיע של עיקרין משום גזירת שחיקת סממנים כשאר רפואות בשבת, כיון שלא גזרו אלא ברפואה שהגוף נהנה או מרגיש בה (מאירי, וראה שם ת' נוסף).

כִּיּוֹן דְּמַסֵּי אֵף עַל גֵּב דְּנִקְיֵט לִיָּה בִּידֵיהּ נְמִי שְׁפִיר דְּמִי, שכיון שנחשב מלבוש משום שהוא לרפואה, אין הבדל אם הוא בידו או על צווארו (ריטב"א).

המשך מדף סב:

הַרְוֵעִים יוֹצְאִין בְּשִׁקְיָן, מפני שדרכם להתכסות בהם מפני הגשמים (רש"י). ומותר לצאת בהם גם כשאין גשמים (פי' הרא"ש נדרים נה, ב). ויש שכתב, שמוותר לצאת בהם רק בשעת הגשמים (ב"י אור"ח שא, ממשמעות הרוקח ק). ושקן פירושו מלבוש שק (רש"י), ומשמע שבשק ממש אסור (משנ"ב שם, ג), ויש שכתב, שמוותר גם בשק ממש (שם בשם השלטי גבורים שכתב כך בשם הרשב"א).

וְלֹא הַרְוֵעִים בְּלִבְד אֲמָרוּ אֲלֵא כֹּל אֲדָם ■ וכן נפסק להלכה. ומותר לצאת בהם אפילו שלא מפני הגשמים [כדעת הרא"ש לעיל] (שו"ע אור"ח שא, כא ומשנ"ב שם, עב).

וְכָל מְצוֹת עֲשֵׂה שְׁלֵא הַזְּמַן גִּרְמָא נְשִׁים פְּטוּרוֹת, ולפיכך אינם תכשיט לאשה אלא משוי (רש"י ותוס'). ולדעת האומר שמוותר לאשה להניח תפילין אף שפטורה ממצות עשה שהזמן גרמא, יש שכתב שמוותרת להכניסם בדרך מלבוש, כיון שמוותרת להניחם, ולפיכך אינם נחשבים משוי לגביה אלא תכשיט (רשב"א עירובין צו, ב). ויש שכתב, שגם לדעה זו אסורה (שם בשם הראב"ד), שכיון שפטורה מלהניחם, אין דרכה בכך ונחשבים לגביה משוי (קרו אורה וגאון יעקב שם. אך ראה שער המלך שבת יט, כג שכתב, שטעמו של הראב"ד הוא משום שפסק שאסורה להניח תפילין). ■ והובאה מחלוקת זו להלכה (משנ"ב שם, קנח).

מְכַבְּתָא, כעין קרס מכסף או מזהב, שסוגרת בו פתחי חלוקה (רש"י כאן ובגיטין טו, א, וסמ"ג ל"ת סה). ומדובר כשאינה סוגרת בו פתחי חלוקה, ולפיכך חייבת חטאת כי אז הוא כדי להראות עושר ואינו נחשב תכשיט אלא משוי, אבל כשסוגרת בו פתחי חלוקה נחשב תכשיט ומותרת לצאת בו, ואין חוששים שתסירו להראות לחברותיה, כיון שאם תסירו יתגלה בשרה (סמ"ג שם בשם רש"י, ומרדכי שטא). ויש שפירשו, שהוא כעין עטרה המקיפה את ראשה (ר"ח ופיה"מ לרמב"ם), וחייבת חטאת כשיוצאת בו, כיון שרוב הנשים אינן יוצאות בו ולפיכך נדון כמשוי (ר"י מלוגיל, מאירי). ויש שפירשו, שהוא כעין צעף דק המכסה את ראשה (תוס' רא"ש בשם ר"ת). ■ להלכה, לא תצא בכוליאיר (שו"ע אור"ח שג, יא). ואם אינה סוגרת בו פתחי חלוקה אלא טוענת כך עליה, חייבת חטאת, אבל אם גם עתה סוגרת בו פתחי חלוקה, מותר לכתחלה לפי שנחשב תכשיט, ולא שייך שמתסירו להראותו לחברותיה, כי

ונמצא נוהג כמותם כשמגיע למקומם (מהרש"ל, בביאור דברי רש"י). ויש שפירשו, שהמילה 'סורא' דומה למילה 'חסר', שבשתייהן יש את האותיות ס' ו-ר', וזהו הסימן לזכור שבסורא החסירו ממנין המסמרות המותרות (הכמת מנוח ורש"י, בביאור דברי רש"י).

המשך מדף סא:

את החקה הזאת למועדה מימים מימיה, ודורשים 'מימים' ולא כל ימים, פרט לשבת ויו"ט, ולשיטתו יש איסור להניחם בשבת כי 'ושמרת' היא אזהרה כמבואר [שם], ולכן לשיטה זו יש בכך משום משוי (מג"א שא, יב ע"פ מחצית השקל שם, וביאור הגר"א שם, יח. ורש"י (סנהדרין סח, א, ציינו בתוס' רע"א על המשנה, אות פג) כתב, שהאיסור להניחם בשבת לדעת האומר שבת לאו זמן תפילין, הוא משום שמא יצא בהם לרשות הרבים). ■ להלכה, שבת לאו זמן תפילין הוא. ולהניחם לשם מצוה אסור משום 'בל תוסיף', וכן מפני שהם עצמם אות, ואם מניחים בהם אות אחר הוא זלזול באות שלהם. אבל להניחם שלא לשם מצוה מותר, שאין בזה משום 'בל תוסיף' וגם משום זלזול אין בו. ויש אוסרים להניחם אפילו שלא לשם מצוה (שו"ע אור"ח לא, א ומשנ"ב שם ה, וכתב, ב, ושא, כו). וראה עוד להלן בסמוך, בענין איסור היציאה בהם לרשות הרבים.

דִּילְמָא אֲתִי לְאִיתִי בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, שלפעמים נצרך להיכנס לבית הכסא לעשות צרכיו, וצריך אז לחלוץ את התפילין מראשו [משום השי"ן שבה, כמבואר בגמ' להלן (סב, א)]. וראה להלן שיש אומרים שגם את התפילין של יד צריך לחלוץ], וחששו שמא לאחר שיחלוץ את התפילין יבוא להעבירם ארבע אמות ברשות הרבים (ע"פ רש"י ורשב"א בשמו). ויש שגרסו בגמ' 'דילמא מיפסקי ליה רצועה' וכו', כלומר, שהחשש הוא שמא תיפסק רצועה מהתפילין ויבוא להעבירה, ומטעם זה גם בתפילין של יד אסור לצאת, על אף שאינו צריך לחלוץם כשנכנס לבית הכסא (תוס' בשם הקדוש מקורבי"ל ורשב"א), כי היו"ד שבקשר אינה הלכה למשה מסיני כשי"ן של ראש (פני יהושע בביאור שיטת התוס' שהיא כשיטתם הלהן שם), וגם אינה אות גמורה בכתביה כמו השי"ן (אליה רבה מג, א). ויש שכתבו, שגם בתפילין של יד אסור להיכנס לבית הכסא, כיון שגם היו"ד שבקשר היא הלכה למשה מסיני, והיא חלק ממשם ש - ד - י ? (רבינו ירוחם אדם ט, ה, וחתם סופר השלם בדעת רש"י שהיא כשיטתו הלהן שם) [ושלא כדעת הרשב"א לעיל ברש"י שרק בשל ראש צריך לחלוץ]. ויש שהסתפק בזה (תוס' מנחות לה, ב בשם הר"י מאורליני"ט, ציינו בגליון הש"ס). ■ להלכה, לא יצא בתפילין לרשות הרבים, מפני שצריך לחלוץם קודם שיכנס לבית הכסא ושמא יבוא להעבירם ברשות הרבים [כטעמו של רש"י] (שו"ע אור"ח שא, ז ומשנ"ב כז). וגם תפילין של יד צריך לחלוץ קודם שנכנס לבית הכסא [כרבינו ירוחם] (משנ"ב מג, ב, וראה פרטי הדינים בס"י שם). ואף שלהלכה שבת לאו זמן תפילין [כמבואר לעיל בסמוך], האיסור לצאת בתפילין אינו משום משוי, כיון שהם דרך מלבוש [שאין איסור בהנחתם כשאינו מכוין לשם מצוה] (משנ"ב שם, כז ושעה"צ כב, וכדעת המג"א והגר"א לעיל בסמוך).

דְּמוּמְקָה גְּבָרָא אֵף עַל גֵּב דְּלֵא מוּמְקָה קָמִיעַ ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע אור"ח שא, כה).